

GESLACHTSBEPALING BIJ JUVENIELE PROJECTVOGELS

Bij adulte Bruine Kiekendieven is de geslachtsbepaling - ook 'sexen' genoemd - meestal eenvoudig, hoewel er ook mannetjes rondvliegen met een 'vrouwjeskleed'. Maar een 1ste kalenderjaar (eerste levensjaar) Bruine Kiekendief heeft **altijd** een vrouwjeskleed, ongeacht het geslacht. Hoe wordt het geslacht dan bepaald? En hoe zit dat bij Torenvalken, Kerkuilen en Steenuilen? Geslachtsbepaling kan altijd gebeuren door DNA onderzoek of een laparoscopie (operatie). Deze twee methoden zijn echter heel ingrijpend en niet uitvoerbaar tijdens het veldwerk.

Bruine Kiekendieven

Voor de geslachtsbepaling bij de Bruine Kiekendieven wordt er eerst en vooral gekeken naar de afstand tussen de middenteen en de achterteen, zonder de nagel mee te meten. Als die afstand kleiner is dan 78 mm, zal het jong een mannetje zijn. Is de afstand groter dan 80 mm, is de vogel al zeker een vrouwje. Maar wat als de afstand daar ergens tussen ligt? In dit

- eerder uitzonderlijk - geval wordt er gekeken naar het gewicht van de vogel. De mannetjes wegen minder dan de vrouwjes. Een jong mannetje dat op uitvliegen staat, weegt minder dan 650 gram, terwijl een wijfje meer dan 700 gram weegt. Zijn de vogels nog iets jonger, dan kan je aan het gewicht al wel afleiden welk geslacht de vogel heeft. Dit is absoluut noodzakelijk voor een ringer om te weten, aangezien vrouwjes een grotere ringmaat krijgen dan de mannetjes. Daarom worden Bruine Kiekendieven het best geringd vanaf een leeftijd van

27 dagen. Ervaring speelt bij geslachtsbepaling Bruine Kiekendieven zeker een rol. Op zicht kan het geslacht dan al bepaald worden, maar maten worden sowieso opgenomen ter controle.

Torenvalken

Voor de geslachtsbepaling bij Torenvalken wordt er gekeken naar de bovenstaartdekveren. Dit zijn de veren op de rugzijde van de vogel ter hoogte van de basis van de staart. Zijn deze veren grijs en vertonen ze dunne dwarsbanden of puntige bandering naar de

sexen van een juveniele Bruine Kiekendief (mannetje)

schacht van de veer toe, dan zijn het mannetjes. De vrouwtjes hebben een dikkere, horizontale bandering op een bruine achtergrond. Er is hier wel veel variatie in patroon zoals bijgevoegde foto's kunnen bevestigen. Dat is ook de reden waarom in sommige gevallen het geslacht moeilijker te bepalen is. Man en vrouw hebben dezelfde ringmaat. Deze vogels kunnen bijgevolg op een iets vroegere leeftijd al geringd worden, zonder dat het geslacht al te bepalen valt als de vogel nog volledig in donsveren zit.

sexen van een juveniele Torenvalk (vrouwtje)

sexen van een juveniele Torenvalk (mannetje)

Steenuilen

Het geslacht is bij jonge Steenuilen niet vast te stellen in het veld. Ook bij adulten is dit zeer moeilijk, behalve dan in het broedseizoen. Vlak voor de eileg wordt het volwassen wijfje substantieel zwaarder en tijdens het broeden verliest ze de kleine veertjes op haar buik om meer warmte te geven aan de eieren. Dan is ze te herkennen aan de broedvlek. Vanzelfsprekend krijgen mannetjes en vrouwtjes Steenuilen ook dezelfde ringmaat.

Kerkuilen

Bij Kerkuilen kan je enkel uitgaan van een vermoeden van het geslacht, tenzij in bepaalde 'extreme gevallen'. Over het algemeen zijn de vrouwtjes donkerder (bruiner) en meer gevlekt op de borst en ondervleugel dan de mannetjes. Ook de dikte van de eindband op handpen 10 en handpen 8 kan een indicatie van het geslacht zijn. Is deze band dikker dan 7,5 mm is het waarschijnlijker dat je met een vrouwtje te maken hebt. Is de band smaller dan 7,5 mm dan heb je hoogstwaarschijnlijk te maken met een mannetje. Bij de meeste vrouwtjes lopen de banden op de bovenzijde van de vleugel ogenschijnlijk door, terwijl bij de meeste mannetjes de band aan één zijde van de schacht veel vager wordt weergegeven dan de andere zijde. Je kan dus bij de extreme gevallen wel zeker zijn van het geslacht. Bij de twijfelgevallen is sexen niet mogelijk; er is te veel overlap bij beide geslachten.

Wim Bovens

